

دوشنبه 3 شهریور 1404
سال هشتاد و يك شماره 23420

مرجع تصویب : هیأت عمومی دیوان عدالت اداری
شماره ویژه نامه : 2034

رأی شماره 818822 هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با موضوع: به تبعیت از نظر فقهای شورای نگهبان، اطلاق بند 2 بخشنامه شماره 14/10 جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی به شماره 10000/97/2408 مورخ 1397/3/5 با موضوع نحوه محاسبه حق بیمه قراردادهای حمل و نقل مواد نفتی، در حدّ مقرر در نظریه شماره 102/44403 مورخ 1403/10/1 فقهای شورای نگهبان بطلان آن از تاریخ تصویب اعلام شد

1404/4/23

شماره 0301802

بسمه تعالی

مدیرعامل محترم روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

یک نسخه از رأی هیأت عمومی دیوان عدالت اداری با شماره دادنامه 140431390000818822 مورخ 1404/4/10 مبنی بر: به تبعیت از نظر فقهای شورای نگهبان، اطلاق بند 2 بخشنامه شماره 14/10 جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی به شماره 10000/97/2408 مورخ 1397/3/5 با موضوع نحوه محاسبه حق بیمه قراردادهای حمل و نقل مواد نفتی، در حدّ مقرر در نظریه شماره 102/44403 مورخ 1403/10/1 فقهای شورای نگهبان بطلان آن از تاریخ تصویب اعلام شد جهت درج در روزنامه رسمی به پیوست ارسال می گردد.

مدیرکل هیأت عمومی و هیأت های تخصصی دیوان عدالت اداری - یداله اسمعیلی فرد

تاریخ دادنامه: 1404/4/10 **شماره دادنامه: 140431390000818822**

شماره پرونده: 0301802

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: آقای بهمن زبردست

طرف شکایت: سازمان تأمین اجتماعی

موضوع شکایت و خواسته: ابطال اطلاق بند 2 بخشنامه 10/14 جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی صادره به شماره 2408/97/1000 مورخ 1397/3/5

گردش کار: شاکی به موجب دادخواستی ابطال اطلاق بند 2 بخشنامه 10/14 جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی صادره به شماره 2408/97/1000 مورخ 1397/3/5 را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته به طور خلاصه اعلام کرده است که:

"به استحضار می رساند، گرچه کارفرمایان مشمول قانون تأمین اجتماعی، قانوناً مکلفند حق بیمه قانونی کارکنانش را پرداخت نمایند و سازمان تأمین اجتماعی نیز موظف به رسیدگی به اسناد و مدارک این کارفرمایان است و تنها باید مبالغی را مطالبه نماید که براساس رسیدگی های انجام شده مشخص شود کارفرما کمتر از حق بیمه قانونی پرداخت نموده است و سپس این مبالغ کمتر پرداخت شده حق بیمه نیز به حساب حق بیمه آن کارکنانی که حق بیمه شان کمتر پرداخت شده، منظور شود تا در محاسبه مستمری بازنشستگی شان منظور شود. با این همه سازمان تأمین اجتماعی سال ها بدون انجام این رسیدگی، با تعیین ضرایب بیمه ای برای فعالیت های پیمانکاری مختلف، فارغ از این که کارفرما تکالیف قانونی اش را انجام داده یا خیر، نسبت به مطالبه حق بیمه براساس همان ضرایبی که خود تعیین نموده اقدام کرده و می

کند. از آنجا که این ضرایب در هر حال به صورت میانگین و تخمینی تعیین می شوند، بدیهی است که انطباق کامل با شرایط همه کارفرمایان و در همه زمان ها نخواهد داشت.

یعنی الف) اگر میزان حق بیمه مطالبه شده بدون رسیدگی و براساس ضریب مقطوع، بیش از حق بیمه قانونی باشد، آن مبالغ اضافی مطالبه و دریافت شده، خلاف شرع و هرگونه تصرف در آن مصداق «اکل مال به باطل» است که قطعاً مستمری بگیران تأمین اجتماعی هم راضی به دریافت مستمری از چنین محل خلاف شرعی نخواهند بود. ب) اگر میزان حق بیمه مطالبه شده بدون رسیدگی و براساس ضریب مقطوع، کمتر از حق بیمه قانونی باشد، در حکم زیان رساندن به منابع سازمان تأمین اجتماعی است که باز مغایر قاعده «لاضرر و لا ضرر فی الاسلام» بوده، مشمولین بیمه تأمین اجتماعی هم که صاحبان اصلی این سازمان هستند، راضی به چنین زبانی نخواهند بود و ج) در هر حال، هنگامی که حق بیمه بدون رسیدگی و براساس ضریب مقطوع مطالبه می شود، حتی اگر کارفرمایی حق بیمه کارکنانش را کمتر از میزان مقرر قانونی پرداخت کرده باشد هم، مطالبه کلی این مبلغ براساس ضریب، از آنجا که کلی و بدون جزئیات است، به حساب کارگران بیمه شده منظور نخواهد شد و هیچ تأثیری در حق بیمه آن کارگران و بالتبع میزان مستمری بازنشستگی شان نخواهد داشت، که این امر نیز موجب زیان آنان و مغایر قاعده «لاضرر و لا ضرر فی الاسلام» خواهد بود.

شورای نگهبان هم با توجه به همین نکته، طی نامه شماره 42293/102 مورخ 1403/3/13 خلاف شرع بودن اطلاق بندهای 3-1 و 3-5 بخشنامه شماره 14 جدید سازمان تأمین اجتماعی را در مواردی که منجر به اخذ حق بیمه کمتر یا بیشتر از حق بیمه مدنظر قانون شده، به دیوان عدالت اداری اعلام نموده است. لذا با ارجاع به این نامه شورای نگهبان، درخواست ابطال اطلاق بند 2 بخشنامه مورد شکایت را، به دلیل مغایرت اطلاق آن با شرع در مواردی که منجر به اخذ حق بیمه کمتر یا بیشتر از حق بیمه مدنظر قانون شده، دارم."

متن مقرر در مورد شکایت به شرح زیر است:

"بخشنامه شماره 2408/97/1000 مورخ 1397/3/5

حوزه معاونت بیمه ای

موضوع: نحوه محاسبه حق بیمه قراردادهای حمل و نقل مواد نفتی

بخشنامه 10/14

معاونین محترم

ادارات کل ستادی/ دفاتر مستقل/ ادارات کل استان ها/ شعبه

با سلام و صلوات بر محمد (ص) و آل محمد (ص)

در اجرای سیاست های کلان اقتصاد مقاومتی، بهبود فضای کسب و کار و نامگذاری سال 1397 به عنوان سال حمایت از کالای ایرانی و در راستای اصلاح مقررات مربوط به نحوه اجرای ماده 41 قانون تأمین اجتماعی و با عنایت به تصویب پیشنهاد اصلاحی این سازمان در خصوص نحوه محاسبه حق بیمه قراردادهای حمل و نقل مواد نفتی و ارائه به هنگام تعهدات قانونی به مشمولین در هیأت مدیره و هیأت امنای سازمان تأمین اجتماعی و صندوق های تابعه، نظر به این که به موجب بند چهار مصوبه هفتاد و هفتمین جلسه مورخ 1396/10/20 هیأت امناء مقرر گردیده است:

(حق بیمه قراردادهای حمل و نقل مواد نفتی که موضوع قرارداد توسط رانندگانی صورت می گیرد که رأساً براساس قانون بیمه های اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر (مصوب 1379) نسبت به پرداخت حق بیمه خویش اقدام می نمایند، معادل چهار درصد (4%) ناخالص کارکرد به انضمام بیمه بیکاری متعلقه تعیین می گردد.)

لذا در اجرای مصوبه مذکور، رعایت نکات ذیل الزامی می باشد:

.....

2- حق بیمه آن بخش از کارکرد مقاطعه کاران حمل و نقل مواد نفتی که توسط رانندگان در استخدام انجام می گیرد، برابر ماده دوم مصوبه مورخ 1370/1/24 شورای عالی تأمین اجتماعی و طبق بند 3-1 قسمت

(ب) بخش دوم بخشنامه 14 درآمد محاسبه و مطالبه می گردد. - مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی"

علی رغم ارسال و ابلاغ نسخه دوم دادخواست و ضامناً آن برای طرف شکایت، تا زمان رسیدگی به پرونده پاسخی از طرف آن مرجع واصل نگردیده است.

در خصوص ادعای شاکی مبنی بر مغایرت مقررہ مورد اعتراض با موازین شرعی، قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب نامه شماره 44403/102 مورخ 1403/10/1 اعلام کرده است که:

" رئیس محترم هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

باسلام و تحیت

عطف به نامه شماره 0301802 مورخ 1403/8/26؛

موضوع بند 2 بخشنامه 10/14 جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی به شماره 2408/97/1000 - 1397/3/5، در جلسه مورخ 1403/9/14 فقهای معظم شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که به شرح ذیل اعلام نظر می گردد:

- از آنجا که براساس ماده 41 قانون تأمین اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی می تواند نسبت مشخصی از کل هزینه ها را به عنوان مزد تعیین و به تناسب آن مطالبه حق بیمه کند، تعیین نسبت مذکور در ماده 41 باید با رعایت تناسب با مزد واقعی باشد؛ لذا اطلاق مصوبه مورد شکایت در مواردی که منجر به اخذ حق بیمه کمتر یا بیشتر از حق بیمه مدنظر قانون شده است، خلاف موازین شرع شناخته شد.

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ 1404/4/10 با حضور رئیس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب نامه شماره 44403/102 مورخ 1403/10/1 در رابطه با جنبه شرعی مقررہ مورد شکایت اعلام کرده است که: «از آنجا که براساس ماده 41 قانون تأمین اجتماعی، سازمان تأمین اجتماعی می تواند نسبت مشخصی از کل هزینه ها را به عنوان مزد تعیین و به تناسب آن مطالبه حق بیمه کند، تعیین نسبت مذکور در ماده 41 باید با رعایت تناسب با مزد واقعی باشد، لذا اطلاق مصوبه مورد شکایت در مواردی که منجر به اخذ حق بیمه کمتر یا بیشتر از حق بیمه مدنظر قانون شده باشد، خلاف موازین شرع شناخته شد.» بنابراین در اجرای حکم مقرر در ماده 87 قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال 1392 مبنی بر لزوم تبعیت هیأت عمومی دیوان عدالت اداری از نظر فقهای شورای نگهبان درخصوص جنبه شرعی مقررات اجرایی، اطلاق بند 2 بخشنامه 10/14 جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی به شماره 2408/97/1000 - 1397/3/5 مورخ 1397/3/5 در حد مقرر در نظریه فقهای شورای نگهبان خلاف شرع است و مستند به بند 1 ماده 12 و مواد 13 و 88 قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال 1392 بطلان آن از تاریخ صدور اعلام می شود. این رأی براساس ماده 93 قانون دیوان عدالت اداری (اصلاحی مصوب 1402/2/10) در رسیدگی و تصمیم گیری مراجع قضایی و اداری معتبر و ملاک عمل است.

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری - احمدرضا عابدی